

ADİYAMAN ALEVÎLERİNDE TÜRBE VEYA YATIR ZİYARETİ*

Fevzi RENÇBER**

Özet

Türbe ve yatır geleneği, genelde Anadolu Alevilerinde özelde ise Adıyaman Alevileri arasında uygulana gelen önemli dini fenomenlerden biridir. Türbe ve yatır olgusunun arka planında dini, kültürel, içtimaî ve tarihi etkenler söz konusudur. Bu gelenekte ziyaret yerleri, türbe ve yatırlar olabildiği gibi dağ-tepe, ateş, taş, yer, su ve ağaçlar da olabilmektedir. Bu çalışmada Adıyaman il ve ilçelerinde ikamet eden Alevilerin, evliya veya eren olarak kabul ettikleri kişilerin metfun buldukları türbe ve yatırlara yaptıkları ziyaretler incelenmeye çalışılmıştır. Çalışmada öncelikle türbe ve yatır kavramları üzerinde durulmuş, buralara yapılan ziyaretlerin Alevî anlayışındaki anlam ve önemi anlatılmıştır. Daha sonra Adıyaman yöresinde yaşayan Alevilerin ziyaret ettikleri türbe ve yatırlar üzerinde durulmuştur. Yaklaşık 20-25 türbe Adıyaman Alevileri tarafından düzenli olarak ziyaret edilmektedir. Mülakat ve betimleyici yöntem kullanılarak ortaya konulan çalışmada, Adıyaman Alevileri tarafından türbe ve yatırlara yapılan ziyaretler adap ve erkân ilişkisi göz önünde bulundurularak açıklanmaya gayret edilmiştir. Son olarak halk inançları bağlamında Alevilerce türbe ve yatırlara yapılan ziyaretler hakkında yapılan bir değerlendirmeye yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Adıyaman, Alevî, Evliya, Eren, Ziyaretgâh

TOMB AND ENTOMBED SAINT VISITATION OF ADİYAMAN ALAWIS

Abstract

One of the important religious phenomena is tomb and entombed saint visitation has been practiced by Anatolian Alawis in general and Adıyaman Alawis in particular. Religious, cultural, social and historical factors lie behind these tomb and entombed saint phenomena. These visitation places are not only tombs and entombed saints, but also are may be mountain, rock or tree. In this study, we tried to examine the visitations of Alawis, who live in Adıyaman province and districts, to tombs and entombed saints where the saints or mahatmas below ground. Firstly, the concepts of tomb and entombed saints are examined in study and meaning and importance of these visitations for Alawis are explained. Then, historical positions of Adıyaman are given, and finally, tombs and entombed saints, where are visited by Adıyaman Alawis, are highlighted–keynote speech. Approximately 20-25 tombs are visited regularly by the Alawis of Adıyaman. In the study acquired through using interview and

* Bu makale Adıyaman Üniversitesi tarafından düzenlenen “Uluslararası Safvan bin Muattal ve Ahlak Sempozyumu”nda (15-17 Şubat 2013) yazar tarafından sunulan tebliğin düzenlenmiş ve geliştirilmiş şeklidir.

** Yrd. Doç. Dr., Şırnak Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, İslam Mezhepleri Tarihi Anabilim Dalı, Şırnak/Türkiye, fevzirencber@hotmail.com

DOI: 10.12973/hbvd.71.130

descriptive method, the tomb and entombed saint visitations of Adiyaman Alawis has been tried to determine paying regard to rules and conventions. In the end, there is an assessment of us about the tomb and entombed saint visitations of Alawis in terms of public beliefs.

Key Words: Adiyaman, Alawi, Mahatma, Saint, Tomb

Giriş

Adiyaman (Hisn-ı Mansur) yöresi Alevî ve Sünnîlerin birlik ve beraberlik içerisinde yaşadığı önemli yerleşim merkezlerinden biridir. Yörede Alevîler ile Sünnîler arasında geçmişte olduğu gibi günümüzde de herhangi bir problem yaşanmaması dikkate değer sosyal bir olgudur. Adiyaman ve çevresi tarih içerisinde Hitit, Asur, Frig, Pers, Kommagene, Roma, Bizans, Emevî, Abbâsî, Eyyubî, Selçuklu, Anadolu Selçuklu ve Memlûklü hâkimiyeti altına girmiştir.¹ Adiyaman genelinde, köylerin yaklaşık olarak 15-20'sinde Alevî ve Sünnîler birlikte yaşamakta; 63 tanesinde ise sadece Alevîler bulunmaktadır. Adiyaman'da Alevî nüfusun yoğun olarak bulunduğu yerler sırasıyla Adiyaman merkez ve merkeze bağlı bazı köyler, Gölbaşı, Besni ve Çelikhan'dır. Kâhta'da iki yerleşim yerinde, Tut ilçesinde ise sadece bir yerde Alevîler yaşamaktadır. Ayrıca Adiyaman'a bağlı Gerger, Samsat ve Sincik ilçelerinde de Alevî yerleşim yerleri bulunmamaktadır (Rençber, 2014: 51).

Türbe, doğaüstü güçlere sahip olduğuna inanılan kimselerin (dede, baba, eren, şah, evliya, vb.) metfun bulunduğu ve ziyaretgâh haline getirilmiş olan mezarıdır (Ayverdi, 2008: 3256). Türbe ziyaretleri Alevî toplumunda oldukça önemli bir yer tutar. Türbe veya yatır, insanların dini duygulardan kaynaklı olarak değişik zamanlarda farklı ihtiyaçları için yardım diledikleri, türbede yatan (Allah tarafından sevildiğine inanılan) ereni, dualarına vesile kıldıkları ve dileklerin gerçekleşmesine bağlı olarak kurban tığladıkları yerlerdir. Geleneksel Anadolu Aleviliğinde dede, baba, pir ve erenlerin türbelerini ziyaret etmek teşvik edilen bir davranıştır (Bozkuş, 2006: 305; Yıldız, 2004: 207-208; Üçer, 2005: 392). İncelemiş olduğumuz yöredeki Alevîler tarafından da kutsallığına inanılan ve dolayısıyla ziyaret edilmesi gerektiği düşünülen türbe, ziyaretgâh ve yatırların bulunduğunu araştırmalarımız esnasında gözlemledik. Alevîler buralarda adadıkları kurbanları kesmekte; ardından lokma dağıtıp ve lokma duasını yapmaktadırlar.

Allah'tan istenen dileğin kabul edilmesinden sonra kesilen kurbanı adak kurbanı denir. Başka bir deyişle bu kurban Alevî canların "dualarım kabul olursa bir kurban keseceğim" şeklindeki vaatlerinin gerçekleşmesi durumunda kestikleri kurbandır. Hastalığına şifa bulanlar, askerden çocuğu gelenler, herhangi bir işe girenler, girdiği sınavlarda başarılı olanlar, trafik kazası geçirip iyileşenler, evlenmek istediği kız kendisine verilenler, maddi anlamda refaha kavuşanlar vs. bu isteklerine ulaştıklarında adak kurbanı keserler. Keçi, koyun, koç gibi hayvanlar adak olarak gösterilebilir.

Burada önemli olan şey Allah'a verilen sözün hatırlanıp yerine getirilmesidir. Yörede adak kurbanları türbe ve yatırlarda kesileceği vakit yakın akraba ve komşular davet edilir; adak edilecek kurban kesilir ve etinden yemekler yapıp dağıtılır.² Adak kurbanı adayıp da adağını kesmeyenlerin günahkâr olduğu kabul edilir. Yöre Alevileri, Allah'ın kendilerine verdiği nimete karşılık kurban kesmediklerinde verilen nimetin ellerinden alınacağına inanmaktadırlar (Rençber, 2014: 117).

Yöredeki ziyaret mekânlarında kurban kesmek Alevî toplumunun normatif yapısıyla değil daha çok değerler sisteminin referans kabul edilmesi ile ilgilidir. Dolayısıyla bu davranış zorunluluk duygusuyla değil bir tür gönüllülük esasına dayalı yapılır. Herkes kendi bütçesine uygun şekilde ikramda bulunur. Adıyaman Alevileri genellikle türbe ve yatırlarda koyun, keçi ve oğlak kurban etmek suretiyle Alevilikte önemli yeri olan kurban tıglama ritüelini gelenek ve göreneklerine bağlı olarak halen canlı bir şekilde sürdürmektedirler. Ziyaretçiler, mekâna kutsiyet attettiklerinden türbede yatan kişinin ve türbe hizmetkârlarının hürmete layık olduğuna inanırlar. Türbede yatan zatlar; eren, evliya ve Allah'a yakın kimseler olarak kabul edilir. Alevîler bu nedenle türbede yatan zatı dualarına aracı kılarak dileklerde bulunurlar ve Allah'tan bu duaların kabulünü isterler.³

Yöre halkı tarafından değişik zamanlarda doğaüstü güçlerinin bulunduğu ve insanlara muavenet ettiğine inanılan erenlerin mezarlarına ziyaretler gerçekleştirilir. Bu türbeler önemli gün ve gecelerde duaların kabulü, hastalıkların, belaların, musibetlerin def edilmesi gibi dilekler için ziyaret edilir. Hasta olanlar buralarda Allah'tan şifa isterler.⁴ Türbede metfun bulunan şahıs, fonksiyonları göz önünde bulundurulduğunda, Weber'in karizmatik tipolojisindeki kişi olduğu söylenebilir. Yani türbede yatanın, kutsallığından ötürü ölümünden sonra da toplum üzerinde tasarruf hakkına sahip olduğu düşünülür (Ekşi, 2010: 192-195).⁵

1. Alevîlerin Ziyaretgâhları

Adıyaman yöresinde Alevîlerin ve Sünnîlerin gittikleri türbeler farklılaşmaktadır. Fakat bu durum Sünnîlerin yoğun bulunduğu Adıyaman'da, Alevî toplumunu inançlarından dolayı bir toplumsal dışlanmışlığa itmemiştir. Adıyaman merkez ve ilçelerinde bulunup Adıyaman ve civar illerden gelen Alevîler tarafından ziyaret edilen bazı türbe ve yatırları ele alarak ortaya koymanın bir gereklilik olduğuna inanıyoruz. Bu türbe ve yatırların tespiti, böyle bir çalışma ile kayıt altına alınması, bu değerlerin bilinmesi ve sonraki nesillere aktarılması açısından önemli olduğu kanaatindeyiz. Adıyaman yöresinde Alevî nüfus arasında rağbet gören türbe ve yatırların en önemlileri şunlardır.

- a. **Seyyid Doğan Dede Türbesi:** Adıyaman merkez Börgenek köyünde metfun bulunan Doğan Dede, Ağuışen ocağına bağlı olarak geçmişte dedelik hizmetlerini yürütmüştür. Yöredeki Alevîler tarafından Doğan

Dede, mürşid-i kâmil olarak kabul edilir. Adıyaman ve çevre illerden türbeye bağlı talipler, çeşitli dilek ve ihtiyaçları kabul edildiğinde adak kurbanlarını türbede tığladikten sonra lokma yapıp gelen misafirlere dağıtır ve türbeye niyaz ederler.

- b. **Eri (Ateş) Sariye Ziyareti:** Azıkan köyü içinde bulunan bu türbe yöre Alevileri tarafından ziyaret edilir. Eski Türklerde bulunan Atalar kültürünün toplum hayatındaki yansıması kabul edilen bu türbeler, din büyükleri olarak kabul edilen kişilere duyulan beklentiden kaynaklanmaktadır. Bu türbe sarılık hastalıklarına çare arayanların ziyaret ettiği bir mekândır. Daha çok hasta çocukların ebeveynleri tarafından ziyaret edilir.
- c. **Güzel Dede Türbesi:** Çelikhan Bulam köyünde türbesi bulunan Güzel Dede, Ağuiçen ocağına bağlıdır. Güzel Dede talipler tarafından eren olarak kabul edilir. Türbenin felç ve yılandan korkma hastalığına (Ofidiyofobi) şifa olduğu kabul edilir.⁶ Talipler tarafından bu türbenin her derde deva olduğu da kabul edilmektedir.
- d. **Seyyid Dede Hasan Türbesi:** Adıyaman merkez Recep köyündedir. Adıyaman yöresindeki önemli türbelerdendir. Bu türbenin farklı hastalıklara deva olduğu kabul edilir. Yöredeki talipler bu türbeyi yel, ağrı, sızı gibi rahatsızlıklarına şifa bulma niyetiyle ziyaret ederler.
- e. **Hüseyin Haydar Türbesi:** Adıyaman merkez Gömükhan köyündedir. Piroze yarasına devadır. Bu yara kabakulağı andırır. Bir kimsede bu yara çıktığı zaman bu türbeye gider. Hastalığa yakalanan talipler şifayı burada bulduklarını ifade etmektedirler.
- f. **Kamber Dede Türbesi:** Merkez Kındıralı köyünde türbesi bulunan Kamber Dede, Kureyşan ocağına bağlı bir pirdir. Bugün Kamber Dede'nin yerine dedelik hizmetlerini Kamber Dede'nin oğlu Naci Dede yürütmektedir. Kamber Dede hayattayken terlik (Şımmık) ile yanına gelenlerin sırtına vurur ve hasta taliplerin şifa bulması için dua edermiş. Genellikle sırt ağrıları olan talipler Kamber Dede'nin türbesini şifa bulma niyetiyle ziyaret eder ve lokma keserler. Kamber Dede yöredeki Alevilerce eren olarak kabul edilir.
- g. **Kartallı Baba Türbesi:** Bu zatın türbesi Ulu Baba dağının batısında yer almaktadır. Burada olduğu gibi Aleviler tarafından kabul gören kanaat önderlerinin türbeleri genellikle yüksek dağlara ve tepelere yapılmıştır. Bu türbelerin bir kısmı (**Ob-Aziz**) yöredeki bütün Aleviler tarafından ziyaret edilmekle beraber bir kısmı ise sadece bulunduğu mıntıkadaki

talipler tarafından ziyaret edilir. Kartallı Baba türbesi muratlarına, dileklerine kavuşmak isteyen talipler tarafından ziyaret edilmektedir.

- h. **Ob-Aziz (Aziz Amca) Türbesi:** Aziz Dede yöredeki Alevilerce mürşid-i kâmil olarak kabul edilen ve saygı duyulan bir insandır. Yedioluk köyünde bulunan türbesi yöredeki Aleviler tarafından ziyaret edilmektedir. Aziz Dede, Ağuiçen ocağına bağlıdır. Yörede her yıl 11 Mayıs'ta Aziz Dede şenlikleri düzenlenmektedir.⁷ Aleviler türbeyi genellikle perşembeyi cumaya bağlayan gece ziyaret ederler. Aziz Dede'nin türbesi genellikle çocuğu olmayan kadınlar tarafından ziyaret edilse de değişik sıkıntılar için de ziyaret edilir. Türbeye gelen dede ve talipler tarafından erkânlar yürütülür, kurbanlar kesilir, lokmalar dağıtılır ve dualar edilir.
- i. **Pir Mehmet Büyükşahin Türbesi:** Pir Mehmet Büyükşahin Üryan Hızır ocağına bağlıdır. Üryan Hızır ocağına bağlı çevre illerdeki Alevî talipler tarafından çoğunlukla ziyaret edilir. Pir Mehmet Büyükşahin'in türbesi Bulam köyündedir. Şu an pirlük postunda oğlu Ali Büyükşahin Dede oturmaktadır. Üryan Hızır ocağına bağlı olarak hizmet veren diğer bir dede de Derviş Dede'dir. Yörede yaşayan Alevilerce bu türbenin ağrı, sızı ve felce deva olduğuna inanılır.
- j. **Pir Şahverdi Türbesi:** Çelikhan Recep köyü Şahverdi mezrasındadır. Türbede gömülü bulunan kişinin her derde deva olduğuna inanılır. Muradı olanlar muratlarına ermek için burayı ziyaret ederler.
- k. **Ulu Baba Türbesi:** Merkeze bağlı Azikan köyü sınırları içindeki Ulu Baba dağının zirvesindedir. Bu zatın Horasan alperenlerinden Battal Gazi'nin oğlu Hüseyin Gazi olduğuna inanılır. Her yaz yöre halkı tarafından ziyaret edilir ve adına onlarca kurban kesilir. Dağın güney eteğinde Ulu Baba'nın babasının türbesi bulunmaktadır.
- l. **Zerban Türbesi:** Bulam köyündedir. Bu zatın, Kotur mezrasındaki Hasan Seydi'nin nişanlısı olduğu yöredeki Aleviler tarafından kabul edilir. Haksızlığı kabullenmeyen bir ermiş anadır. Sinir hastalıklarına şifa bulmak isteyenler tarafından ziyaret edilir. Her yıl türbenin masrafları için para toplanır ve kurbanlar kesilir. Yöre Alevilerince Zerban lokması yapılır ve gelen misafirlere dağıtılır. Konserlerin verildiği, tiyatroların oynandığı, semah âyinlerinin yapıldığı Zerban Kültür Şenlikleri de her yıl 9-10 Ağustos'ta Adıyaman-Çelikhan Pınarbaşı beldesinde halkın geniş katılımıyla yapılmaktadır.⁸

2. Alevî Ve Sünnîlerin Ortak Ziyaretgâhları

Toplumların mutlu ve huzurlu olarak sosyal uzlaşısı içinde yaşayabilmeleri birlikte yaşama kültürü ve hoşgörü anlayışının varlığına bağlıdır. Genelde bütün insanlığı, özelde ise inananları birlik ve beraberliğe davet eden ilahi mesaj ve onun tebliğcisi, siyasi ya da dini görüşü, mezhebi veya etnik kökeni ne olursa olsun, insan olma yönüyle herkesin hakkına riayet edilmesini öngörür. Birlikte yaşama kültürü ve karşılıklı hoşgörünün olmadığı ortamlarda barıştan, huzurdan, kısaca sağlıklı bir toplumsal yaşamdan söz etmek mümkün değildir. Birlikte yaşama dini, dili, ırkı, mezhebi ne olursa olsun, kardeş ve dost olmak; sevinçte ve kederde beraber olmayı göze almak demektir. İçinde bulunduğumuz modern zamanlarda bu tür erdemli tavırlar yavaş yavaş yerini terk etmenin, dostluk ve kardeşliğin unutulmaya yüz tuttuğunun sinyallerini vermesine rağmen Adıyaman yöresi Alevî ve Sünnîsiyle dinimizin öngördüğü birlikte yaşama ve hoşgörü algısının en güzel örneklerini bünyesinde barındırmaktadır.⁹ İnsanlar farklı değerlere sahip olsalar da ortak kutsallarda birleşmeyi başarabilmişlerdir. Bunun doğal neticesi olarak Adıyaman yöresinde Alevî ve Sünnîlerin aynı türbeleri ziyaret ettiklerini gözlemlerimiz neticesinde tespit ettik. Bu türbeler aşağıdaki gibidir:

- a. **Çıplak Baba Türbesi: Kâhta ilçesindedir.** Bu türbe Alevîlerin ve Sünnîlerin ortak ziyaretgâhlarından. Alevî ve Sünnîler anlaşmazlık, hırsızlık ve iftira durumlarında yemin için bu ziyarete giderler. Yöredeki insanlar yalan söyleyenin, yalancı şahitlik yapanın, yanlış bilgi verenin ve suçlu olduğu halde suçunu inkâr edenin felç olacağı veya öleceğine inanırlar. Ayrıca boğmaca hastaları şifa bulmak amacıyla bu türbeyi ziyaret ederler.
- b. **Ebu-Zerr el-Ğıfârî Türbesi:** Adıyaman merkezde bulunur. Ebu-Zerr el-Ğıfârî'nin İslam'ın ilk yıllarında, Hz. Ömer zamanında Bizans topraklarına yapılan fetihlere katıldığı ve buralarda şehit olmuş sahibelerden biri olduğu rivayet edilmektedir (Bayhan, vd., 2010: 77-78). Ebu-Zerr el-Ğıfârî türbesi, Adıyaman'ın 5 km. doğusundaki Adıyaman merkez Ziyaret köyünde yüksekçe bir tepenin üzerinde yer alır. Türbe yöre halkı tarafından en çok ziyaret edilen mekanların başında gelmektedir. Alevî-Sünnî herkes bu türbeyi ziyaret etmektedir. Evlenecek olan çiftler, düğün konvoyu ile bu türbeye gelir ve türbenin başında mutlu olmak için dua ederler. Alevîler ve Sünnîler şifa bulmak ve çocuk sahibi olmak için buraya özellikle gelmektedir. Burada yaptıkları duanın ardından çocuk sahibi olanlar, çocukları erkek olursa ismini Abuzer koymaktadır. Bu yüzden yörede "Abuzer" isminde birçok kişi bulunmaktadır (Çetin, 2007: 20-21).

- c. **Hacı Ali Bey Türbesi (Sofraz Türbesi):** Adıyaman Besni ilçesi Sofraz köyünde bulunan türbe, yöredeki birçok Alevî ve Sünnî tarafından ziyaret edilen bir türbedir. Dua ve dileklerinin Allah tarafından kabul görmesini isteyenler tarafından şifa bulma niyetiyle ziyaret edilmektedir. Bu türbe çocuğu olmayanlar ve akli dengesini kaybedenler tarafından dertlerine deva bulma niyetiyle ziyaret edilir.
- d. **Hacı Yusuf Türbesi:** Türbe Kâhta ilçesindedir. Yöredeki Alevî ve Sünnîler tarafından çokça ziyaret edilen bir türbedir. Bu türbe farklı niyetlerin ortak mekânda buluşmasının güzel örneğini temsil eder. Havale, zihinsel, felç ve romatizma hastalıklarına çare bulmak niyetiyle ziyaret edilir. Ayrıca bu türbeler Adıyaman yöresinde insanların mesire olarak kullandıkları yerlerdir.
- e. **Mahmud el-Ensârî Türbesi:** Adıyaman-Kâhta yolu üzerinde bulunmaktadır. Adıyaman'ın doğusunda bulunan Ensar dağı'nın tepesindedir.¹⁰ Mahmud el-Ensârî türbesi Adıyaman çevresinde Alevî ve Sünnîlerin haftanın belirli günlerinde ziyaret ettikleri, kurban tığladıkları önemli türbeler arasında bulunmaktadır. Bu türbe çocuğu olmayan veya erkek çocuk sahibi olmak isteyen kadınlar tarafından Allah'ın kendilerine çocuk vermesi için ziyaret edilir. Bu ziyaretten sonra dünyaya gelen erkek çocuklarına türbede yatan erenin ismi verilmektedir.
- f. **Safvan Bin Muattal Türbesi:** Kendisiyle görüşme fırsatı bulduğumuz Alevîlerin birçoğu Safvan Bin Muattal'ın sahabi ve Allah dostu olduğunu zikretmişlerdir. Bunun yanında yörede yaşayan Alevîler temiz sahabi anlamında "Sahabe-i Sipi-Sahabe-i Paki" (tertemiz sahabe) kavramını kullanmaktadırlar. Ayrıca Safvan Bin Muattal'ın İslam'ın ilk yıllarında Anadolu'nun İslamlaşmasında büyük katkıları olan bir sahabe olduğunu ifade etmişlerdir. Yöre Alevîleri ve Sünnîleri sahabi türbesini mümkün olduğunca sık ziyaret ettiklerini, özellikle kutlu doğum haftaları ve özel günlerde fırsat buldukça da türbeyi ziyaret etmeye gayret ettiklerini bizlere nakletmişlerdir. Ayrıca adakları kesmek için özellikle cuma günleri türbeyi ziyaret etmeye çalıştıklarını dillendirmişlerdir. Yörede yaşayan Alevîler İslam'a gönül veren, İslam'ın yayılmasını büyük katkıları olan Ehl-i Beyt'in ve sahabenin türbelerini onların şefaatlerine nail olabilmek ve bu kutlu insanları dualarına vesile kılmak için ziyaret etmektedirler. Bunun yanında mülakat yaptığımız kişiler türbeyi çocuk sahibi olmak, dertlerinden kurtulmak, gireceği sınavlarda başarılı olmak, hastalıklarına şifa bulmak gibi niyetlerle ziyaret ettiklerini dile getirmişlerdir.

- g. Şah Mehmet Mısırlı Türbesi:** Adıyaman merkeze 20 km. uzaklıkta bulunan Kömür kasabasının merkezinde bulunmaktadır. Kömür kasabası Alevilerin yoğun olarak yaşadıkları yerleşim merkezlerinden biridir. Şah Mehmet Mısırlı türbesi, kasabanın su ihtiyacını karşılayan su kaynağının üzerinde bulunmaktadır. Kasabanın bütün su ihtiyacı bu çeşmeden sağlanmaktadır. Şah Mehmet Mısırlı yörede anlatılanlara göre şah soyundan gelen bir kişidir. Dilek ve temennilerin kabul edilmesi için cuma geceleri türbeye gelinir. Yörede yaşayan Alevi ve Sünniler burada bir gece geçirerek her türlü dilek ve temennilerinin Allah tarafından kabul edilmesi için dua ederler. Rivayete göre yöre halkı çeşmedeki su paylaşımı noktasında tartışmaya başlamış ve tartışma giderek büyümüş. Gece olunca yörede deprem olmuş ve büyük bir kaya parçası çeşmenin suyunu ikiye bölecek şekilde çeşmenin ortasına oturmuştur. Bu sayede kavga büyümeden su paylaşımı çözüme kavuşmuştur.¹¹
- h. Şeyh Abdurrahman Erzincânî Türbesi:** Adıyaman merkezin kuzeydoğusunda Zey köyünde yer alır. “Şeyh Abdurrahman Erzincânî’nin, Safiyüddin Erdebilî’nin müridi ve halifesi olduğu rivayet edilir. Türbesinin IV. Murat zamanında Bağdat Seferi sonrası inşa edildiği bilinmektedir” (Bayhan, vd., 2010: 76-77). Sinirsel rahatsızlığı bulunanlar, sara hastası olanlar, felçliler, kendisini cin çarptığı düşünülen kişiler tarafından şifa bulmak amacıyla üç cuma üst üste ziyaret edilir. Dilekleri Allah tarafından kabul edilen kişiler cuma, cumartesi ve pazar günlerinde lokma yapıp türbeyi ziyarete gelen misafirlere dağıtırlar.¹²
- 1. Zeynel Abidin Türbesi:** Hem Adıyaman merkezde, hem de Kâhta ilçesinde makamı bulunmaktadır. Çocuk sahibi olmak isteyen kişiler tarafından ziyaret edilir. Yapılan ziyaret, tıglanan kurban ve dağıtılan lokmadan sonra çocuk dünyaya gelirse adı genellikle Zeynel Abidin konulur. Türbenin etrafı mesire ve piknik alanı olarak kullanılmaktadır.
- i.** Bu türbelere Aleviler ve Sünniler birlikte ziyarette bulunurlar. Şifa beklentileri ve arınma talepleri farklılaşsa da kutsallık açısından her topluluk için aynı öneme sahiptir. Türbe ve yatırlara yapılan ziyaretler her iki inanç birlikteliğinin bir arada yaşama ve yaşatma pratiğini kazanma açısından da oldukça önemlidir. Bu tür yerler, kutsi mekânlar olmalarının yanı sıra hem sosyolojik hem de psikolojik açıdan, toplulukların farklılaşarak aynı hedefe yönelmeleri açısından da önem arz etmektedirler.

Bu türbe ve yatırların dışında Adıyaman merkez ve ilçelerinde Aleviler tarafından ziyaret edilen bazı mekânlar Abdal Musa, Cüneyd Dede Ziyareti, Ahi Ali Baba (Ahali Baba) türbesi, Tabakhane, Baba Kasım, Demir Dede, Şah Mimi Hacıyan

türbesi, Derviş Yusuf, Bekir Dede ve Şeğbor'dur. Adıyaman Gölbaşı ilçesinde ikamet eden Alevîler Kahramanmaraş Pazarcık ilçesinde metfun bulunan Elif Ana veya Ana Eren'in türbesini de ziyaret ederler.¹³ Yöre Alevîleri imkânları dâhilinde Seyyid Battal Gazi türbesini de Malatya'da ziyaret etmektedirler.¹⁴

Özellikle Alevîlerin nüfus olarak yoğun olduğu yerlerde türbe ve yatırlara büyük önem verilmiştir. Halk tarafından sevilen din büyüklerinin mezarları, sevenleri tarafından türbe haline getirilerek duygusal boşalımın olduğu kutsal mekânlara dönüştürülmüştür. Yöre Alevîlerinden türbe ve yatırlara kurban kesmeye gücü yetenler kurban keserler, gücü yetmeyenler bütçelerine uygun lokma getirip dileklerinin kabulü için dua ederler. Alevî anlayışına göre türbede yatan kişinin evliya olduğu kabul edildiğinden o kişiye saygı ve sevgiden dolayı Alevîlerce kutsal kabul edilen özel gün ve gecelerde niyaz edilir. Bu türbe ve yatırlara yapılan ziyaretler beraberinde kendine özgü bazı ritüeller de meydana getirmiştir. Örneğin; Adıyaman Alevîleri türbe veya yatırda yatan ereni dualarına vesile kılarak türbenin etrafını bazen Hakk-Muhammed-Ali inancına binaen 3, bazen on iki imam inancına binaen 12 veya 14 masumu göz önünde bulundurarak 14 defa dönerler. Her dönüşte türbede yatan evliya kişiye niyaz edilir ve türbenin baş kısmı niyaz edilerek öpülür. Türbede yatan şahıslar için her yıl anma etkinlikleri düzenlenir ve cem erkânları icra edilir. Netice olarak belirtmek gerekirse Anadolu'da bulunan diğer Alevîlerde görüldüğü gibi Adıyaman yöresinde yaşayan Alevîler arasında da eren olduğuna inanılan değerli zatların metfun olduklarına inanılan türbe ve yatırlara kutsallık atfedilerek büyük bir önem verilmektedir.

Sonuç

Adıyaman yöresi Alevî ve Sünnîsiyle modern toplumun getirdiği senkronizasyon ve standardizasyona karşı, ötekileşme ve farklılıklardan doğan kültürel dini kodları, toplumsal ayrışma olarak algılamayan bir topluluktur. Bu yüzden yöre Kürt, Türk, Zaza; Müslüman, Süryani, Ermeni; Sünnî ve Alevî gibi birbirinden farklı etnik grupların, dinlerin ve mezheplerin bir arada yaşadığı, toplumsal birlik ve beraberliğin egemen olduğu önemli yerleşim merkezlerinden biri olmuştur. Kanaatimizce farklı mezheplerden grupların aynı mekânda dini ritüellerini gerçekleştirmeleri; sosyal bütünleşme ve dini kurumların sosyal alanda icra ettiği fonksiyonel yönü ile doğrudan bağlantılıdır. Toplumun değişik tabakalarından insanların ziyaret ettiği bu türbe ve yatırlar toplumsal birlik, beraberlik ve kardeşlik duygularının pekişmesi ve yeşermesi için birer fırsat olma özelliği taşımaktadır. Çünkü bu türbe ve yatırlar Alevî-Sünnî ayrımı olmaksızın toplumsal birlik, beraberlik, kardeşlik, yardımlaşma, paylaşma ve ikram duygularının yerleşmesine ve olgunlaşmasına vesile olmaktadır.

Yöre Alevîlerinin sahip olduğu dini olgulardan bir tanesi de türbe ve yatırlara verilen önem ve buralara yapılan ziyaretlerdir. Bu gibi halk inançlarına ait uygu-

lamalar Anadolu'nun diğer bölgelerinde görüldüğü kadar Adıyaman yöresinde de görülmektedir. Yöre Alevileri, türbe ve yatırları genellikle "ziyaret" olarak isimlendirilmektedir. Geleneksel Anadolu Aleviliğinde seyyid soyundan geldiğine inanılan dede veya ocakzâdelere yaşarken değer verildiği gibi Hakk'a yürüdüktan sonra da değer verilmektedir. Yörenin manevi dinamikleri olan türbe ve yatırlar insanların başına gelebilecek bela, musibet ve felaketlere karşı sığınma yerleridir. Yukarıda zikrettiğimiz türbe ve yatırlar yöre halkı tarafından zaman zaman ziyaret edilmekte ve buralarda birçok ritüeller düzenlenmektedir. Ancak bu hususta özellikle belirtmemiz gereken nokta şudur: Yöre Alevileri bu türbe ve yatırlarda yatan kişileri dualarına vesile kılarak Allah katında dualarının kabulünü istemektedirler.

Yöre Alevileri Allah katında değerli olduğuna inanılan; sahabe, evliya, ermiş, veli, şeyh, eren, şah, dede ve baba gibi isimlerle anılan kişilerin üstün meziyetlere sahip olduğuna inanırlar. Bu türbeler topluma inanç duygusunun güçlendirilmesi dışında sosyal faaliyet ve psikolojik açıdan rahatlama görevi de üstlenmektedir. Alevî toplumunun inanma duygusunun tatmin edildiği yerler olan bu türbelerde, Alevîler ve Sünnîler tarafından herhangi bir sağlık sorunu karşısındaki acizyetin neticesi olarak şifayı türbeden bekleme davranışı en sık karşılaşılan ritlerden birisidir. Ayrıca ailenin devamını sağlayan en önemli özellik olan kadının doğurganlığı yöredeki için önemli olduğundan çocuk sahibi olmak isteyen kadınlar, türbede yatan ereni dualarına vesile kılarak Allah'tan ricada bulunurlar.

Diğer yandan belli bir ihtiyaç için yapılan bu ziyaretler beraberinde örf-adet, gelenek-görenek, inanç ve uygulamalarda farklılıkların doğmasına sebep olmuştur. Ayrıca yaptığımız araştırmada dikkatimizi çeken bir diğer husus da toplumun sosyo-kültürel bakımdan değişimiyle birlikte türbelerin konumu ve buralara toplumun gidiş şekillerinin değişmiş olmasıdır. Örneğin cuma günü gidilen ziyaretgâhlara artık pazar günleri gidilmesidir. Bununla birlikte türbe ve çevresi doğa gezintisi ve piknik yapmak için mesire alanı olarak da kullanılmaktadır.

Sonnotlar

- ¹ Geniş bilgi için bkz. Sucu, M. (1985). Adıyaman İli ve İlçeleri. Adana: Önder Matbaası, s. 1, 27.
- ² Naci Dedeoğlu, 1959 Adıyaman doğumlu, Dede, Adıyaman, 24-10-2012; Garip Dede, Adıyaman 1966 doğumlu, Dede, Adıyaman, 23-07-2011; Mehmet Merdanoğlu, 1950 Adıyaman doğumlu, Dede, Adıyaman, 23-10-2012.
- ³ Ali Büyükaşahin, Adıyaman doğumlu, Dede, Adıyaman, 29-07-2010.
- ⁴ Kemal Rahatsız, 1981 Adıyaman doğumlu Talip, Adıyaman, 20-06-2012.
- ⁵ Türklerin İslam öncesi inançları (Atalar Kültü vb.) Alevilik ve Bektaşilikte İslami şemsiye altında varlık bulmuştur. Üzümlü, İ. (2002) "Kızılbaş", DİA, XXV, s. 551-555.

- ⁶ Mustafa Alkan, 1958 Adıyaman doğumlu, Zakir, Adıyaman 19-07-2010.
- ⁷ Cafer Hanol, 1978 Adıyaman doğumlu Talip, Adıyaman, 18-10-2012.
- ⁸ Geniş bilgi için bkz. Rençber, F. (2014). Hakk Muhammed Ali Aşkı: Adıyaman Alevileri, Gece Kitaplığı, Ankara-2014, s. 175-176.
- ⁹ Adıyaman ve çevre illerdeki farklı dini gruplar hakkında geniş bilgi için bkz. Kasım Ertaş, Sosyo-Kültürel Açından 19. Yüzyılda Diyarbakır Ermenileri, Basılmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul-2014.
- ¹⁰ Mahmut Durmaz, 1963 Adıyaman doğumlu, Talip, Adıyaman, 16-10-2012; Cuma Pektaş, 1949 Adıyaman Besni doğumlu, Dede, Besni, 26-10-2012.
- ¹¹ Fatma Arslan, Adıyaman-Kömür 1952 doğumlu Talip, 20-10-2012.
- ¹² Şeyh Abdurrahman Erzincâni'nin hayatı için bkz. Necdet Yılmaz, "Anadolu Alperenlerinden Abdurrahmân-ı Erzincâni", Medeniyetler Kavşağı Adıyaman Sempozyumu, haz. Said Öztürk, Yusuf Tosun, İstanbul, Adıyamanlılar Vakfı, 2008, s. 201-214.
- ¹³ Niyazi Arslan, 1965 Adıyaman Besni doğumlu, Dede, Adıyaman, 25-07-2010; Cuma Pektaş, 1949 Adıyaman Besni doğumlu, Dede, Besni, 26-10-2012.
- ¹⁴ Adıyaman genelinde Aleviler ve Sünniler tarafından ziyaret edilen birçok türbe bulunmaktadır. Geniş bilgi için bkz. Zeynel Ö. "Besni Kazasında Alevî Bektaşî Ocakları İle İlgili Bulgular", Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi, S. 63, s. 257-258; İsmail Celalettin Yaşar, Adıyaman İl ve İlçelerinde Evliya Anlatıları, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi 2010; Naci Dedeoğlu, 1959 Adıyaman doğumlu, Dede, Adıyaman, 24-10-2012; Tahir Küçükdoğan, 1956 Adıyaman doğumlu, Dede, Adıyaman, 20-10-2012; Kemal Bektaş, 1980 Adıyaman doğumlu Talip, Adıyaman, 23-10-2012.

Kaynakça

- AYVERDİ, İ. (2008). *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*. İstanbul: Kubbealtı Neşriyat.
- BAYHAN, A. A. vd., (2010). *Adıyaman Yüzey Araştırması*. Adıyaman: Doğuş Matbaacılık.
- BOZKUŞ, M. (2006) . *Sivas Alevîliği*. Isparta: Fakülte Kitabevi.
- ÇETİN, N. (2007). *Adıyaman İli ve Çevresindeki Manevi Halk İnançlarının Dinler Tarihi Açısından Değerlendirilmesi*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya: SÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ESKİ, H. (2010). "Bugünü Anlamak İçin Max Weber'i Yeniden Okumak". <http://ijmeb.org/index.php/zkesbe/article/viewFile/219/168>. Erişim tarihi: 05-04-2014.
- ERTAŞ, K. (2014) *Sosyo-Kültürel Açından 19. Yüzyılda Diyarbakır Ermenileri*. Basılmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- RENÇBER, F. (2014). *Hakk Muhammed Ali Aşkı: Adıyaman Alevileri*. Gece Kitaplığı, Ankara-2014.
- SUCU, M. (1985). *Adıyaman İli ve İlçeleri*. Adana: Önder Matbaası.
- ÜZÜM, İ. (2002). "Kızılbaş", XXV, Ankara: DİA.

- ÜÇER, C. (2005). *Tokat Yöresinde Geleneksel Alevilik*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları.
- YAŞAR, İ. C. (2010). *Adıyaman İl ve İlçelerinde Evliya Anlatıları*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi.
- YILDIZ, H. (2004). *Anadolu Aleviliği: Amasya Yöresi Bağlamında Bir İnceleme*. Ankara: Araştırma Yayınları.
- YILMAZ, N. (2008). “Anadolu Alperenlerinden Abdurrahmân-ı Erzincâni”. Medeniyetler Kavşağı Adıyaman Sempozyumu. İstanbul: Adıyamanlılar Vakfı Yayınları.
- ZEYNEL, Ö. (2012). “Besni Kazasında Alevi Bektaşî Ocakları İle İlgili Bulgular”, *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, S. 63.

Kaynak Kişiler

1. Naci Dedeoğlu, 1959 Adıyaman, Dede, 24-10-2012.
2. Garip Dede, 1966 Adıyaman, Dede, 23-07-2011.
3. Mehmet Merdanoğlu, 1950 Adıyaman-Merkez, Dede, 23-10-2012.
4. Ali Büyükhahin, Adıyaman, Dede, 29-07-2010.
5. Kemal Rahatsız, 1981 Adıyaman, Talip, 20-06-2012.
6. Mahmut Durmaz, 1963 Adıyaman, Talip, 16-10-2012.
7. Cuma Pektaş, 1949 Adıyaman-Besni, Dede, 10-05-2012.
8. Fatma Arslan, Adıyaman-Kömür, 1952 Talip, 20-10-2012.
9. Cafer Hanol, 1978 Adıyaman, Talip, 18-10-2012.
10. Mustafa Alkan, 1958 Adıyaman, Zakir, 19-07-2010.
11. Tahir Küçükdoğan, 1956 Adıyaman, Dede, 20-10-2012.
12. Kemal Bektaş, 1980 Adıyaman- Merkez, Talip, 23-10-2012.
13. Niyazi Arslan, 1965 Adıyaman-Besni, Dede, 25-07-2010.

YAZIM VE YAYIN İLKELERİ

Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi, SCOPUS, EBSCO HOST, MLA (Modern Language Association), ULAKBİM tarafından taranan uluslararası hakemli bir dergidir. Yılda dört kez (Kış, Bahar, Yaz ve Güz) Gazi Üniversitesi tarafından yayımlanır. Derginin yayım dili Türkiye Türkçesi, İngilizce ve Almancadır.

Dergiye gönderilen makaleler tarafımıza ulaştığı andan itibaren her makaleye bir kod verilir ve makale ön incelemeye alınır. Ön inceleme sürecinde makale, konu, yazım kuralları ve şekil açısından incelenir. Bu yönleriyle uygun bulunan makaleler, bilimsel bakımdan değerlendirilmek üzere, alanında eser ve çalışmalarıyla kabul görmüş iki hakeme gönderilir. Hiçbir şekilde hakemlere yazar adı gönderilmediği gibi, yazarlara hakem adı açıklanmaz. Hakem raporlarından biri olumlu, diğeri olumsuz olduğu takdirde, yazı üçüncü bir hakeme gönderilebilir. İki hakemden yayımlanabilir değerlendirmesi alan yazılar yayım sırasına sokulur. Hakemler tarafından düzeltme istenen yazılar gerekli değişiklikler için yazarına geri gönderilir. Belirli bir süre içerisinde istenilen düzeltmelerin yapılması beklenir. En az 2 olumlu rapor alamayan, düzeltilmesi için yazarına yeniden gönderilen ve belirlenen süre içerisinde düzeltmeleri yapılmayan çalışmalar yazarlarına bilgi verilerek yayım sürecinden elenir. Sonrasında makale, ilgili hakemlerin yayımlanabilir raporu doğrultusunda editöryal grubun inceleme safhasına alınır. Bu süreçte makale; bilime ve alana katkısı, derginin yayım politikasına ve önceliklerine uygunluğu açısından yayım kurulu tarafından değerlendirilerek makalenin yayım sırasına alınmasına ya da alınmamasına karar verilir. Değerlendirme süreci olumlu tamamlanan yazılar, yazar(lar)ı tarafından “Telif Hakkı Devri Sözleşmesi”ni imzalayarak dergi iletişim adresine gönderildikten sonra yayımlanır.

Dergiye gönderilen makalelerin incelenmeye alınması için aşağıdaki şartların yerine getirilmiş olması gerekmektedir:

1. Dergiye gönderilecek makaleler, Microsoft Word programında yazılmış olmalıdır.

2. Makaleler, Times New Roman karakterinde, 12 punto ve bir buçuk satır aralığıyla yazılmalıdır. Makaleler, dergi e-mail adresine e-posta yoluyla gönderilmelidir.

3. Makalelerin kaynakça ile birlikte 20 sayfayı geçmemesi tercih edilir. Makalelerin en az 150 kelime civarındaki Türkçe ve İngilizce özetleri de yazıyla birlikte gönderilmelidir. Özette, araştırmanın kapsamı ve amacı belirtilmeli, kullanılan yöntem tanımlanmalı ve ulaşılan sonuçlar kısaca verilmelidir.

4. Makalede paragraflar girintili olmalı, girintiler tab tuşu ile yapılmamalıdır.

Gönderilecek makalelerin başka bir yerde yayımlanmamış olması ya da yayım için değerlendirme aşamasında bulunmaması gerekir. Herhangi bir sempozyum ya da kongrede sunulan makalelerde kongrenin adı, yeri ve tarihi belirtilmelidir. Bir araştırma kurumu ya da fonu tarafından desteklenen çalışmalarda, desteği sağlayan kuruluşun adı ve proje numarası verilmelidir.

5. Yazar ismi ya da isimleri makalede değil, makaleye ilâştirilecek kapak sayfasında yer almalıdır. Bu kapak sayfasında, yazar isimleri dışında metin başlığı ve iletişim bilgileri (yazışma adresi, e-posta, telefon) yer almalıdır.

6. Tablo, şekil, resim, grafik ve benzerlerinin derginin sayfa boyutları dışına taşmaması amacıyla 10 x17 cm'lik alanı aşmaması gerekir. Bundan dolayı, tablo, şekil, resim, grafik vb. daha küçük punto ve tek aralık kullanılarak yazılmalıdır. Resim, grafik ve benzerlerinin ayrı bir dosya hâlinde ve jpg formatında kaydedilmesi baskı kalitesi açısından gereklidir.

7. Makalelerde Türk Dil Kurumunun Yazım (imlâ) Kılavuzu esas alınmalı, yabancı sözcükler yerine olabildiğince Türkçe sözcükler kullanılmalıdır.

8. Makaleler; başlık, iletişim bilgileri (yazışma adresi, e-posta, telefon), özet ve anahtar kelimeler; abstract, key words, ana metin, tablolar, şekiller, gerektiğinde son notlar, kaynaklar, ekler, bölümlerini içermelidir.

Kaynakların Düzenlenmesi

Metin içinde kaynak gösterme

1. Ana metindeki tüm göndermeler metin içi kaynak gösterme sistemi ile belirtilir. Metinde uygun yerde parantez açılarak, yazarın veya yazarların soyadı, yayın tarihi ve alıntılanan sayfa numarası(ları) belirtilir. Aynı kaynaklara metinde tekrar gönderme yapılırsa yine aynı yöntem uygulanır; a.g.e., a.g.m. gibi kısaltmalar kullanılmamalıdır. Örnek: (Okay, 2000: 71-76)

2. Alıntılanan yazarın adı, metinde geçiyorsa, parantez içinde yazarın adını tekrar etmeye gerek yoktur. Örnek: Özer (1995: 57), düşünce alışkanlıklarının “Ben” değeri toptanlığının ve tiryakiliğinin, en dolaysız ifadesi olduğunu söylemektedir.

3. Gönderme yapılan kaynak iki yazarlı ise, her iki yazarın da soyadları kullanılmalıdır. Örnek: (Postman ve Powers, 1996:122)

4. Yazarlar ikiden fazlaysa ilk yazarın soyadından sonra “vd.” ibaresi kullanılmalıdır. Örnek: (Keyman vd., 1996: 149)

5. Gönderme yapılan kaynaklar birden fazlaysa, göndermeler noktalı virgülle ayrılmalıdır. Örnek: (Erdoğan, 1997: 150; Gürbilek, 1993: 61)

6. Metin içinde yer alması uygun görülmeyen açıklamalar son not yöntemi kullanılarak gösterilmeli bu notlar 1,2,3 şeklinde sıralanmalıdır. Bu not içinde yapılacak göndermelerde de yukarıdaki yöntem uygulanmalıdır. Kaynaklar dipnot veya son not olarak gösterilmemelidir.

Metin sonunda kaynakların düzenlenmesi

1. Kaynaklarda sadece yazıda gönderme yapılan kaynaklara yer verilmeli ve yazar soyadına göre alfabetik sıralama izlenmelidir.

2. Bir yazarın birden çok çalışması kaynaklarda yer alacaksa yayın tarihine göre eskiden yeniye doğru bir sıralama yapılmalıdır. Aynı yılda yapılan çalışmalar için yıldan sonra "a, b, c..." ibareleri kullanılmalı ve bunlar metin içinde yapılan göndermelerde de aynı olmalıdır.

Kitap

BOSTANCI, M. N. (2002a). *Cumhuriyetimiz*. Ankara: Vadi Yayınları.

BOSTANCI, M. N. (2002b). *Siyasetin arka yüzü*. Ankara: Alternatif Yayınları.

Çeviri Kitap

POSTMAN, N. ve Powers, S. (1996). *Televizyon haberlerini izlemek*. çev: Aslı Tunç. İstanbul: Kavram Yayınları.

Derleme Kitap

TUFAN, H. der. (1995). *Kamuoyu kimin oyu?* İstanbul: Kesit Yayıncılık.

Derleme Kitapta Makale

BOURDIEU, P. (1995). Kamuoyu yoktur. çev. Hülya TUFAN. *Kamuoyu kimin oyu?* der. Hülya TUFAN. İstanbul: Kesit Yayıncılık.

Dergide Makale

ÜSTÜNLER, F. (2000). Türkiye’de demokrasi tartışmalarının düşünsel arka plânı: 1845-1950. *ODTÜ Geliştirme Dergisi*, 27 (1): 183-206.

Yayımlanmamış Tez

YILDIRIM BECERİKLİ, S. (1999). *Örgüt Kültürü Oluşumunda Örgüt İçi İletişimin Rolü: Departmanlı Mağazacılık Sektöründe İç Halkla İlişkiler Açısından Bir Değerlendirme: Beğendik A.Ş. Örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. AÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.

Tebliğ

KAYMAS, S. (2001). Küreselleşme, etnik göç ve ulus devlet üzerine bir değerlendirme. *ODTÜ 7. Ulusal Sosyal Bilimler Kongresi*. 21-23 Kasım, Ankara.

İnternette Makale

ATABEK, Ü. (1998). İletişim teknolojileri. <http://www.ilet.gazi.edu.tr>. Erişim tarihi: 28.10.1998.

Gazete Makalesi

ÜLSEVER, C. (2002). Bu bayram çocuk oldunuz mu? *Hürriyet*. s.16, 7 Aralık.

Kaynak Kişi

Budak Veysel, (51), 2010, Gönen, Isparta.

Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisinin Temin Edilebileceği Yer

Adres: Gazi Üniversitesi, Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Merkezi, Rektörlük Kampüsü Eski Lojman Binası, Beşevler/ ANKARA

Tel: 222 70 16 - 212 64 70/23 46 Belge Geçer (Fax): 222 70 16

Web adresi: www.hbvdergisi.gazi.edu.tr

E-Posta: hacibektasveli@gazi.edu.tr